

LIBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FLETCHER, ANGUS

Primal intelligence : ești mai inteligent decât crezi : descoperă puterea cogniției narative/ Angus Fletcher. - București : Bookzone, 2025

ISBN 978-630-305-536-7

159.9

Traducător: **Gabriel Tudor**
Redactor: **Roxana Samoilescu**
Grafician copertă: **Dacian Neagu**
Tehnoredactor: **Anca Marisac**

PRIMAL INTELLIGENCE

Copyright © 2025 by Angus Fletcher
All rights reserved.

© Bookzone 2025, pentru prezenta ediție
Toate drepturile rezervate pentru limba română.
Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi stocată
sau reprodusă fără acordul editurii.

Editura Bookzone

Șoseaua Berceni nr. 104, sector 4, București
Comenzi și informații:
Telefon: 031-433.50.68
E-mail: office@bookzone.ro
www.bookzone.ro

ANGUS FLETCHER

**PRIMAL
INTELLIGENCE**

**Ești mai inteligent decât crezi
Descoperă puterea cogniției narative**

Bookzone
BUCUREȘTI, 2025

Tatălui meu, care mi-a citit *tyger tyger*¹

---

¹ Referire la poemul *The Tyger*, scris de William Blake (1757-1827), poet, pictor și gravor englez (n. tr.).

CUPRINS

Prolog	9
<i>Introducere: Natura ta pierdută</i>	15
Partea I: ACTIVAREA INTELIGENȚEI PRIMARE	27
1. Intuiția	
Descoperă excepția ca Vincent van Gogh și Marie Curie	29
2. Imaginația	
Descurcă-te cu informații puține ca Ludwig van Beethoven și operatorii speciali	55
3. Emoția	
Autoevaluează-te ca Antigona și „singularii”	73
4. Discernământul	
Adaptează-te la situație ca Benjamin Franklin și agenții de bursă	95
Partea a II-a: APLICAREA INTELIGENȚEI PRIMARE	123
5. Inovarea	
Îmbrățișează neobișnuitul ca Albert Einstein și Steve Jobs	125
6. Reziliența	
Construiește antifragilitatea ca pacientul din clinică și elevul de clasa a doua	155

7. Luarea deciziilor leși din ambuscadă ca George Washington și astronautii	179
8. Comunicarea Întreabă-te „de ce” ca Maya Angelou și Abraham Lincoln	195
9. Coachingul Descătușează potențialul începătorului ca antrenorii de top și dr. William Osler	219
10. Leadershipul Bazează-te pe tine însuși ca Wayne Gretzky și Nikola Tesla	233
Partea a III-a: ȘTIINȚA INTELIGENȚEI PRIMARE	259
11. Moto De la Big Bangul biologic la William Shakespeare	261
12. Gândirea în povești Pixar, William James și știința minților singulare	285
Chestionar de autoevaluare a inteligenței primare	313
Anexă: Ghid rapid al inteligenței primare	319
<i>Mulțumiri</i>	331
<i>Lecturi suplimentare despre inteligența primară</i>	333

PROLOG

Nimeni nu l-a observat pe colonel străbătând peluza de un verde intens a campusului. În acea zi de primăvară, campusul era aglomerat, iar studenții se grăbeau să ajungă la cursuri, cu ochii în ecranele telefoanelor. Și, oricum, era de datoria lui să treacă neobservat. Cu umerii săi lați și hainele decolorate, fusese parașutat într-o mie de locuri, de la recife cu cocotieri din Pacific și palate persane de beton la alei primejdioase, luminate de lună. Oriunde mergea, dispărea în peisaj.

Era luna martie a anului 2021. Colonelul tocmai sosise la Universitatea de Stat din Ohio – o instituție publică întinsă pe un campus uriaș, reunind numeroase clădiri construite din cărămidă sau cărămidă și sticlă – pentru a investiga un zvon care-i ajunsese la urechi. În cei douăzeci de ani de carieră în armata americană, investigase zvonuri despre spioni paranormali, aparate de fotografiat care puteau surprinde aura energetică a ființelor terestre și dispozitive de zbor mai rapide decât lumina. Dar trecuse ceva timp de când nu mai cercetase o poveste incredibilă ca aceasta. Aparent, un think tank² de la Universitatea de Stat din Ohio descoperise o parte pierdută a creierului, care ar fi putut fi responsabilă de

² Instituție de cercetare sau grup de experți care efectuează studii și investighează domenii precum politicile sociale, strategiile politice, economia, armata, tehnologia și cultura (n. tr.).

strălucirea minții unor oameni precum Steve Jobs. Și Maya Angelou. Și Nikola Tesla. Și Vincent van Gogh.

Făcând o serie de investigații obișnuite în asemenea cazuri, colonelul a descoperit cu surprindere că think tankul chiar exista. Își avea sediul la ultimul etaj a ceea ce fusese cândva sediul administrativ al universității, o clădire prăfuită și ruginită, cu un sistem de încălzire defect care funcționa la putere maximă vara. Nu exista nicio ușă încuiată care să-l străjuiască, nici măcar un semn care să marcheze intrarea. Era doar un coridor adormit, mărginit de birouri banale. Dar, în ciuda înfățișării sale anodine, think tankul avea o denumire. Una excentrică – s-a gândit colonelul. Se numea *Project Narrative*.

Project Narrative nu era listat în nicio bază de date a armatei. Dar era faimos în felul său, fiind renumit în cercurile academice pentru activitatea sa de pionierat și reunind medici, astronauți și poeți. Iar când, cu farmec și abilitate, colonelul s-a împrietenit cu unul dintre cercetătorii implicați în proiect – un bărbat de vreo 40 de ani, având ochelari cu rame negre și un doctorat la Stanford –, a aflat că povestea aproape neverosimilă despre activitățile think tankului era adevărată. Sau cel puțin așa afirma cercetătorul.

Cercetătorul s-a prezentat ca fiind dr. Mike Benveniste, analist principal în laboratorul profesorului Angus Fletcher. Vorbea în fraze complicate, dense și pline de detalii tehnice, ca și cum ar fi alcătuit spontan o enciclopedie. Susținea că laboratorul Fletcher identificase o capacitate cerebrală primară care dirijează intuiția, imaginația, discernământul și emoțiile inteligente. Această capacitate a creierului era neglijată în școlile moderne și imposibil de atins de către inteligența artificială a computerelor. Și totuși ea constituia secretul talentelor intelectuale excepționale ale lui Jobs, Angelou, Tesla, Van

Gogh – dar și Marie Curie, Abraham Lincoln, Wayne Gretzky, William Shakespeare... Și lista putea continua.

Colonelul s-a arătat sceptic. De altfel, asta îi și cerea meseria: să fie sceptic. Dar scepticismul său era mai mult decât o formalitate profesională. Putea să accepte că școlilor moderne le lipsește ceva. Putea crede chiar într-o știință a intuiției. Dar o capacitate mai presus de inteligența artificială? Ideea i se părea exagerată – și periculoasă. Colonelul era un expert în computere, cunoscător al sistemelor cu meganuclee cibernetice care pot efectua cvadrilioane de calcule pe secundă. Și, deși știa că inteligența artificială are limite – îi venea în minte demonstrația lui Alan Turing cu privire la problema opririi³ –, învățase să nu o subestimeze niciodată.

Ce este, a întrebat el politicos, această capacitate care se ascunde în regiuni străvechi ale creierului uman, dar care nu e disponibilă computerelor din era spațială? Cercetătorul i-a răspuns în limbajul neuroștiințelor: *transmisie sinaptică... cogniție narativă*. Și apoi a rezumat:

– Noi o numim *Primal Intelligence* – inteligență primară.

Inteligența primară era doar o teorie. Nu fusese testată niciodată în afara think tankului Project Narrative. Era o idee prea nouă – și prea neobișnuită. Dar, după ce a examinat teancuri groase de documente de laborator, colonelul a fost obligat să recunoască: teoria era neașteptat de convingătoare. Susținea lucruri de bun-simț și se potrivea cu propria lui intuiție. Firește, asta nu dovedea nimic. Dar intuiția îi salvase colonelului viața de sute de ori în război, sub presiunea timpului și

³ Problema opririi este întrebarea dacă un algoritm poate determina dacă un alt algoritm se va opri sau va continua să ruleze la nesfârșit. A fost introdusă pentru prima dată de Alan Turing în 1936 și nu are un răspuns universal valabil (n. tr.).

în condiții extrem de primejdioase. Așa că, după o deliberare atentă, a luat o decizie.

Avea să supună teoria unei testări independente. Testarea implica un risc, și încă unul major. Colonelul nu voia să intre în istorie alături de Jim Channon, ofițerul de la Colegiul de Război al Armatei care, în 1982, scrisese *Primul batalion terestru*, un manual New Age care îi instruia pe soldații americani cum să modifice timpul cu ajutorul viselor. Pentru a testa incredibilul și a evita în același timp dezastrul, procesul de verificare a inteligenței primare ar fi trebuit să fie realizat de persoane cu imaginație bogată, dar care nu acceptau să-și piardă timpul cu prostii. Astfel de indivizi nu erau oameni comuni, dar armata avea o metodă de a-i crea. O metodă aplicată în unitățile de Operațiuni Speciale.

Colonelul cunoștea bine metoda. De altfel, el însuși era produsul ei. Și prin aceeași metodă fuseseră inventate GPS-ul portabil, tefonul medical care asigura coagularea rapidă a sângelui și diverse echipamente desprinse parcă din viitor, prea secrete pentru a fi pomenite în public. Aceste inițiative fuseseră încununuate de succes nu doar datorită disponibilității celor de la Operațiuni Speciale de a sfida limitele și de a îndrăzni mai mult decât se putea imagina, ci și pentru că munca grea în locuri infernale le insuflase acestor oameni o toleranță zero față de „fericirea ca prin magie”. Fericirea ca prin magie erau ideile frumoase care se spulberau de fiecare dată la contactul cu realitatea. Fericirea ca prin magie însemna filozofie de colegiu și misticism inspirat de droguri. Era un lux pe care numai trupele de ariergardă și l-ar fi putut permite, dar care ar fi provocat rezultate dezastruoase în prima linie.

Oare cei de la Operațiuni Speciale ar fi respins inteligența primară ca pe o „fericire ca prin magie”? Ca să afle răspunsul, colonelul a dat un telefon. Câteva clipe

mai târziu a primit răspunsul: experții de la Operațiuni Speciale acceptau să dea o șansă proiectului propus. Ca și cei din think tankul din Ohio, ei credeau în intuiție și simț practic. Proiectul inteligenței primare le putea oferi mai mult? Ei bine, erau dispuși să încerce orice – o singură dată.

Într-o clădire clandestină, construită din rocă și grinzi metalice solide și protejată nu doar de tunuri Vulcan ghidate de radar, ci și de sisteme de bruijaj contra sateliților de spionaj, grupul de experți de la Operațiuni Speciale și-a însușit teoria propusă de laboratorul Fletcher. Sub îndrumarea colonelului, au transformat-o într-un sistem de instruire practică. Apoi au testat sistemul acesta pe cele mai performante unități de elită ale armatei, cu indicative secrete și misiuni clasificate.

Antrenamentul a dat roade. Așa-numiții „operatori speciali” au început să anticipeze mai rapid viitorul. Să se vindece mai repede de răni. Confrunțați cu situații de viață și de moarte, să facă alegeri mai înțelepte. În 2023, armata a acordat laboratorului Fletcher o medalie pentru „cercetări revoluționare”, recunoscând oficial existența inteligenței primare.

Această carte spune povestea antrenamentului creat de Project Narrative și de unitățile de Operațiuni Speciale ale armatei americane. Antrenamentul este simplu, nu ușor. Nu e un truc de optimizare sau un *cheat code*. Este un mod diferit de a-ți folosi creierul.

Acesta îți va activa intuiția, imaginația, emoția și discernământul, trezind în tine puterile lui Van Gogh, Tesla, Angelou, Jobs și ale tuturor celorlalți, astfel încât să poți folosi cunoștințele pe care ai uitat că le ai. Natura ta pierdută. Inteligența ta primară.